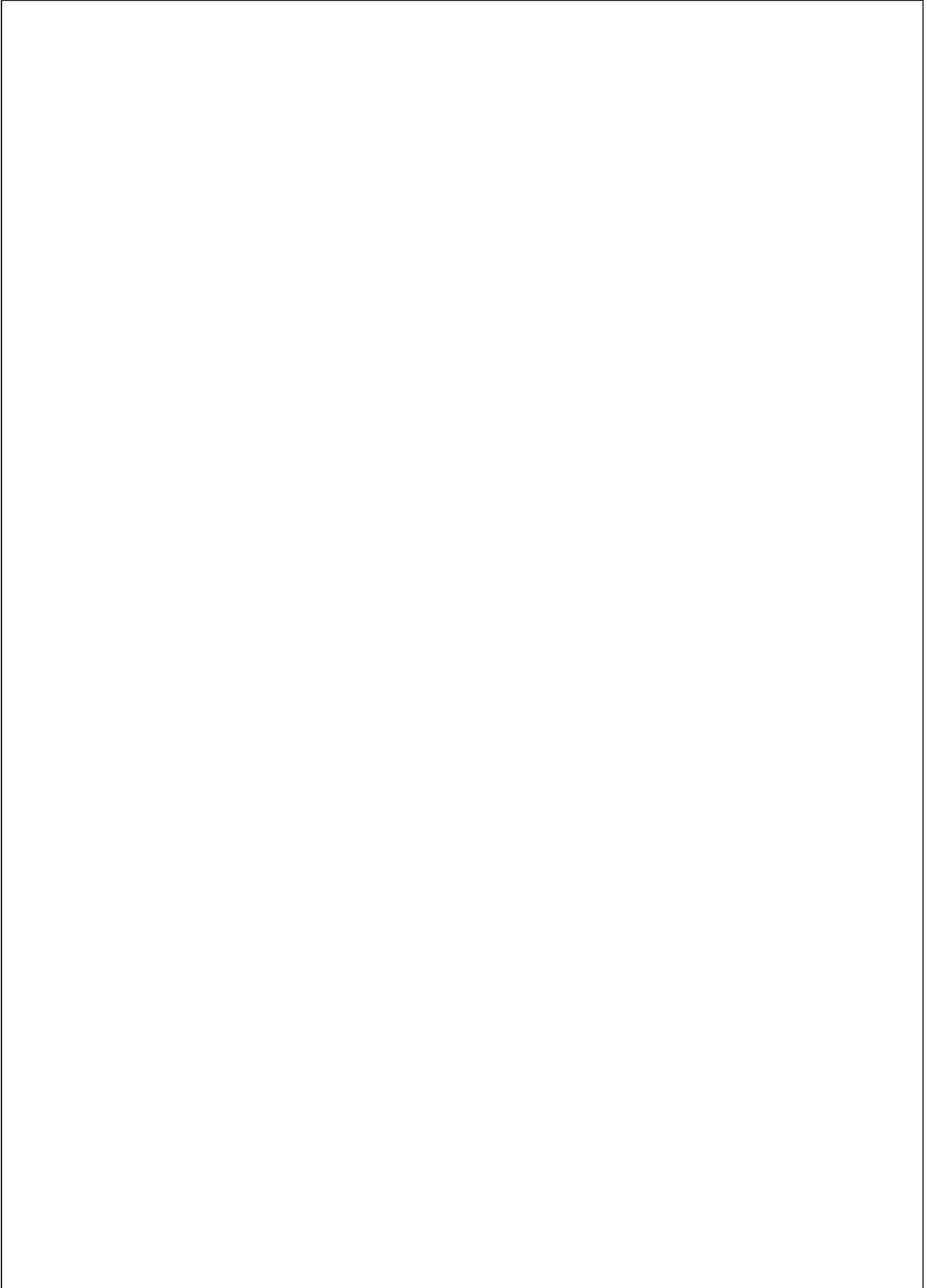

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/175677,Anna-Lasek-W-konspiracji-byla-postacia-legendarna-Niesamowity-zyciorys-Elzbiety-.html>
27.02.2026, 00:16

[Następny](#)

[Powrót](#)

Anna Lasek: W konspiracji była postacią legendarną. Niesamowity życiorys Elżbiety Zawackiej

Jej życie to gotowy scenariusz na doskonały film wojenny. Pedagog, matematyk i profesor nauk humanistycznych, żołnierz AK, powstaniec warszawski, więzień okresu stalinowskiego. Przede wszystkim jednak legendarna kurierka, emisariuszka Komendanta Głównego ZWZ do Sztabu Naczelnego Wodza w Londynie. Jedyna kobieta w gronie cichociemnych oraz druga w historii polskich sił zbrojnych generał brygady.

19.03.2026

[Armia Krajowa](#) [Cichociemni](#) [Nauka](#) [Okupacja niemiecka](#) [Podziemie antykomunistyczne](#) [Polska na uchodźstwie](#) [Polskie Państwo Podziemne](#)

Cechy jej charakteru: odwaga, determinacja i konsekwencja oraz doskonała pamięć i biegła znajomość języka niemieckiego, a także nordycki typ urody sprawiły, że była doskonałym kurierem. Podczas II wojny światowej, posługując się fałszywymi dokumentami, ponad sto razy przekraczała granicę III Rzeszy, przenosząc nielegalnie na trasie Warszawa-Berlin rozkazy, meldunki, informacje, mikrofilmy oraz pieniądze.

Początki. Praca z młodzieżą w II RP

Urodziła się 19 marca 1909 r. w Toruniu. Tam skończyła niemiecką szkołę podstawową oraz zdała maturę w Żeńskim Gimnazjum Humanistycznym. W 1935 r. ukończyła studia matematyczne na Wydziale Matematycznym Uniwersytetu w Poznaniu, następnie pracowała jako nauczyciel matematyki kolejno w Sompolnie (Łódzkie), Otorowie (Poznańskie), Toruniu i Tarnowskich Górach.

Podczas studiów zaangażowała się w działalność Przysposobienia Wojskowego Kobiet (PWK), po studiach łączyła pracę nauczyciela matematyki z funkcją instruktora przysposobienia obronnego dla kobiet oraz prowadziła własny hufiec. W 1937 r. zrezygnowała z pracy w szkole, aby oddać się w pełni tworzeniu struktur PWK.

Okupacja. Konspiracyjna służba

Od 1939 r. pełniła funkcję komendantki Rejonu Śląskiego PWK w Katowicach. We wrześniu 1939 r., jako żołnierz Kobiecego Batalionu Pomocniczej Służby Wojskowej, walczyła w obronie Lwowa. Po przyjeździe do Warszawy, w październiku 1939 r., została zaprzysiężona pod pseudonimem „Zelma” w nowo powstałej Służbie Zwycięstwu Polski i oddelegowana do tworzenia lokalnych struktur SZP na - znany jej z pracy instruktorki w PWK - Śląsk. Na Śląsku pełniła funkcję szefowej łączności w Komendzie Podokręgu SZP-Związku Walki Zbrojnej.

Pod koniec 1940 r., ze względu na biegłą znajomość języka niemieckiego, została przeniesiona do Warszawy. W strukturach Oddziału V Sztabu Komendy Głównej ZWZ-AK (kryptonim „Zagroda”), pod pseudonimem „Zo”, pełniła funkcje szefa Działu Łączności Zagranicznej oraz kuriera.

W latach 1941-1942, podczas pobytów w Warszawie, uczestniczyła w tajnym nauczaniu oraz studiowała pedagogikę społeczną na tajnych kompletach Wolnej Wszechnicy Polskiej. Od 1942 r.,

jako „Sulica”, kierowała śląskim referatem Wojskowej Służby Kobiet w AK.

Polski Londyn. Dotrzeć do Naczelnego Wodza

W grudniu 1942 r. posługując się francuskimi dokumentami na nazwisko Elise Riviere, podjęła pierwszą, niestety nieudaną, próbę dotarcia do Londynu. W lutym 1943 r., jako emisariuszka Komendanta Głównego AK, Stefana Roweckiego, ponownie wyruszyła z Warszawy, by przez Niemcy, Francję, Andorę, Hiszpanię i Gibraltar dotrzeć do Sztabu Naczelnego Wodza w Londynie. Po trzech miesiącach podróży dotarła do celu statkiem, podając się za Elizabeth Watson. Podczas spotkania z prezydentem Władysławem Raczkiewiczem oraz gen. Władysławem Sikorskim zdała relację z sytuacji w okupowanym kraju oraz przekazała informacje i mikrofilmy z Komendy Głównej AK.

Jej misją była poprawa łączności między Sztabem Naczelnego Wodza w Londynie a KG AK w Warszawie oraz przedstawienie żądania gen. Stefana Roweckiego „Grota” dotyczącego uregulowania prawnego statusu służby żołnierzy-kobiet AK (w dekrete Prezydenta Rzeczypospolitej, Władysława Raczkiewicza, z dnia 27 października 1943 r. o przepisach dyscyplinarnych dla kobiet pełniących Pomocniczą Służbę Wojskową zapisano, że żołnierze kobiety mają te same obowiązki i prawa co żołnierze mężczyźni).

Powrót do kraju. Jedyna cichociemna

Po wykonaniu zadania podjęła decyzję o powrocie do kraju drogą lotniczą. Zdecydowała się na kurs spadochroniarski. Po ukończeniu kursu została zrzucona ze spadochronem z samolotu Halifax JD-171 „P”, w ramach akcji „Neon 4”, na terytorium okupowanej Polski. Wylądowała w nocy z 9 na 10 września 1943 r. na placówce odbiorczej „Solnica” we wsi Osowiec w powiecie Grodzisk Mazowiecki. Tak wspominała te wydarzenia:

„Szybko przeszłam kurs spadochroniarski. Przebywało się kilka dni w odosobnieniu w Wielkiej Brytanii. Stamtąd przywieziono mnie samochodem na lotnisko. Tam o godzinie 7.00 wieczorem razem z innymi cichociemnymi załadowaliśmy się do samolotu.”

Skromnie zauważyła też:

„Byłam jedyną cichociemną. Na pewno znalazłoby się dużo więcej chętnych, tylko nie było miejsca w samolocie.”

Po powrocie do kraju w 1943 r. zorganizowała placówki Wydziału Łączności Zagranicznej „Cyrk” w Katowicach, Sosnowcu i Wiedniu, a także zajmowała się szkoleniem kurierów i wytyczaniem nowych tras. W marcu 1944 r. została zdekonspirowana, groziło jej aresztowanie i musiała uciekać z Warszawy.

Znalazła schronienie u siostr Niepokalanek w Szymanowie k. Sochaczewa. Do stolicy powróciła tuż przed wybuchem Powstania Warszawskiego i rozpoczęła pracę w Wojskowej Służbie Kobiet Komendy Głównej Armii Krajowej - Oddział I (Organizacyjny). Walczyła w Śródmieściu Północnym. Po zakończeniu powstania wydostała się z Warszawy wraz z ludnością cywilną i wyjechała do Krakowa. Tu zajęła się odbudowaniem struktur komórki łączności oddziału V Komendy Głównej AK „Zagrody” oraz nawiązywaniem łączności z Londynem, a także nadzorowaniem działalności kurierskiej na trasach do Szwajcarii.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Krajowa, Cichociemni, Nauka, Okupacja niemiecka, Podziemie antykomunistyczne, Polskie Państwo Podziemne, Polskie wojsko

Artykuł